

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

13 Quomodo cognoscantur iudex ordinari[us], et delegatus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Quo modo cognoscantur Iudex ordinarius,
& delegatus.

CAPVT XIII.

VT cognoscamus discernere iudicem ordinarium à delegato, sunt certa quedam fundamenta, siue de iudicibus secularibus, siue Ecclesiasticis loquamur. Si sit sermo de secularibus iudicibus.

Primum fundamentum est: Iudex ordinarius creari solet ab Imperatore, Rege, vel Principe, quocumque alio supremo, vel Republica, superiorem in temporalibus non habente.

Secundo, tunc censetur ordinarius iudex creari, quoties, ei conferatur vniuersitas causarum, & negotiorum ab habente potestatem creandi ordinarium iudicem, nisi expresse dicatur in litteris concessionis, quod delegat ei causas, vel quod facit eum delegatum, vel commissarium: nam tunc esset delegatus iudex, licet ad vniuersitatem causarum. Sic Alexander in l. Prator. ff. De iurisdictione omnium iudicum. Bartolus, in l. More. ff. De iurisdictione omnium iudicum. Item si in litteris dicatur simpliciter, procedas auctoritate nostra, aut procedas omni appellatione remota, censetur tunc concedi iurisdictione ordinaria. Siluest. verb. Delegatus. q. 5. ex communi opinione.

Tertio, ceteri inferiores, vt Duces, Marchiones, Comites, Barones, & respublice superiores in temporalibus habentes, ex privilegio Principis supremi aliquando habent auctoritatem creandi iudices ordinarios, vt in Regno Neapolitano, & in Hispania contingit.

Quarto, si censetur ordinarius iudex, qui habet dignitatem, vel officium, cui annexa iurisdictione ex iure, vel consuetudine, vel prescriptione, vel legis alicuius, aut Canonis etiam speciali privilegio. Couarr. lib. 3. var. resol. cap. 20. num. 6. ex Abba. Cardinali Felino, in cap. Licet de officio ord. nam ex eo, quod iurisdictione dignitati, aut officio perpetuo datur, censetur ordinaria, cum non sit tunc electa fides, vel industria personæ, siquidem persona est incongrua.

Quinto, tunc censetur delegatus iudex creari, cum alicui à Principe, vel ordinario, vel delegato Principis committitur certa causa, vel plures distinctæ, & separatæ. Bare. & Alex. supra citatis.

Sexto, quando in litteris concessionis dicitur: Procedas auctoritate nostra delegatè, vel tanquam delegatus, vel delego, aut committo tibi iurisdictionem, aut potestatem: vel concedo tibi talem, vel tales causas dirimendas; aut si dicatur: Procedas appellatione remota, vel alia simili causa vtatur, tunc est delegatus iudex, non ordinarius, Abbas, in cap. Licet de officio ord.

Si verò sit sermo de Ecclesiasticis iudicibus, tunc Prima Regula sit: Papa Patriarcha, Primas, Archiepiscopus, & omnis Episcopus habet auctoritatem creandi iudices ordinarios: Papa in tota Ecclesia: ceteri in Prouincijs, vel locis, sibi subiectis.

Secundo, in ordinibus regularibus ordinarij censentur Perfecti Generales ordinum, Prouinciales, & ceteri Prefecti, qui supremam habent auctoritatem in singulis Monasterijs, Collegijs, vel conuentibus, quales sunt Priores locorum, Guardiani, vel Rectores vel Prepositi.

Quinto, qui habet dignitatem, vel officium, cui à iure, vel consuetudine, vel prescriptione, vel etiam speciali privilegio à iure, vel canone annexa est iurisdictione Ecclesiastica, censetur iudex ordinarius. Couarr. lib. 3. var. resol. nu. 20. num. 6. ex Abba. Cardinali Felino, in cap. Licet de officio deleg.

Dubium, An Vicarius Episcopi habeat iurisdictionem ordinariam? Respondetur, si est generalis Episcopi Vicarius, habet. Innocen. Hostien. cap. Sua nobis de officio Vicarij, Abb. in cap. Relatum de officio iud. deleg. & sic commu-

nis opinio: si vero non est generalis Vicarius, habet delegatam tantum iurisdictionem, vt notatur in Clementina, esse principalis, de rescrip. Generalis Vicarius dicitur, non ratione loci; quia potest constitui in certo diocesis loco etiam ille, qui est generalis vicarius.

Dicitur ergo Generalis, vniuersitate causarum, quæ ei conceduntur dirimendæ. Nihilominus tamen officium, & potestas Vicarij etiam Generalis, cessat obitu Episcopi. Hostien. Innocen. Aud. in cap. Tua nobis, de officio iud. deleg. & Abbas, in cap. Quoniam, Abbas eod. tit. Similiter vicem tenentes Regis, vel Principis supremi in secularibus, iurisdictionem habent ordinariam, quales sunt Proreges, & Papæ legati à latere, vt habetur, cap. Legatos, de officio legat. Vnde non cessat obitu Papæ, vt dicitur, cap. Legatos, citato, quando constitutus est simpliciter: nam secus esset si mitteretur legatus ad beneplacitum Papæ.

Dubium secundum, An quilibet Vicarius, vel locum tenens, vel Vicemgerens, vel substitutus alicuius officialis, habeat iurisdictionem delegatam? Respondetur, Vicarium posse esse triplicem.

Primo, eum, qui constituitur à iure, qualis est Archidiaconus, qui ipso iure est Vicarius Episcopi, cap. t. De officio Archidiaconi.

Secundo eum, qui constituitur ab eodem superiore, à quo creatus est iudex ordinarius, cuius vicem gerit, aut locum tenet.

Tertio, eum qui constituitur ab aliquo officiali in locum sui ipsius. Vicarius primus, & secundus generis habet iurisdictionem ordinariam ex concessione, & permissione ipsius iuris, & principis, sicut olim etiam iurisdictionem ordinariam habebat legatus, & vicarius Proconsulis. Si verò est Vicarius tertij generis, regulariter non habet iurisdictionem ordinariam; habet tamen in his casibus, qui sunt à iure permitti, nimirum quando iudex ordinarius est legitime impeditus, scilicet, aut propter morbum, aut propter iustam, & legitimam absentiam. Vnde, vt ait Couarruias, libro 3. variarum resolutionum, cap. 20. num. 4. Vicarij, qui dicuntur locum tenentes iudicum secularium, qui apud Hispanos vocantur correctores ciuitatum, permissione iuris, & Principis iurisdictionem habent ordinariam.

Dubium tertium, An Inquisitores fidei solum habeant iurisdictionem delegatam? Respondetur, habere delegatam à Papa, vt colligitur ex cap. Vi officium, & cap. Ne aliquis, de hæret. Tabiena Inquisitor, num. 2.

Notandum tamen est, esse speciale in eis, vt non cesset eorum auctoritas, mortuo Papa, qui commisit, cap. Ne aliquis, de hæret. in sexto, hoc enim est privilegium concessum ipsis in fauorem Fidei: sed intelligitur de Inquisitore dato simpliciter: nam si cum clausula constituitur, nimirum, vsque ad beneplacitum eius, qui commisit tunc cessat, mortuo Papa committente, Glossa in cap. Ne aliquis de hæret. in sexto; quia voluntas, vel beneplacitum alicuius durat duntaxat, vsque ad obitum eius, nisi antea renouetur.

Dubium quartum, An conseruatores, qui sunt iudices dati à Papa ad defendendum aliquos aduersus iniurias, & violentas manifestas, habeant iurisdictionem delegatam? Respondetur habere, vt colligitur ex cap. t. 2. & ultimo, de officio iudicis deleg. in sexto, Vnde eorum potestas cessat obitu eius, qui concessit illam, quantum ad negotia non incepta, nisi aliter exprimat in litteris commissionis, cap. Hac constitutione, de officio iud. deleg. in 6. Quantum verò ad negotia incepta, non cessat, Glossa, & Doct. in cap. Hac constitutione supra citato.

Dubium quintum, In quibus differant iudex ordinarius, & delegatus? Respondetur in multis differre: sed in presentia satis est tres differentias recensere.

Prima est, quod iurisdictione delegati cessat obitu delegantis, nisi aliter fuerit vel in iure statutum, vel in litteris commissionis expressum. Cessat autem, re integra existente l. Et quia. ff. De iurisdictione

ne omnium iudicum, & cap. Gratum, & cap. Licet, de officio iud. deleg. & cap. nemini, de officio legati; iurisdictione autem ordinarij non cessat obitu eius, qui constituitur iudicem.

Res autem, quando dicatur integra, variz sunt opinioniones: nam secundum Azonem, & Glossam, in l. Et quia, ff. de iurisdictione omnium iudicum, tunc dicitur integra, quando ante mortem delegatus facta non est litis contestatio. Itaque putant secundum leges Civiles, ut res dicatur integra, requirit, ut non sit facta litis contestatio. secundum Hostiensem vero in cap. Licet, de offi. iud. deleg. tunc dicitur res integra, quando delegatus non cepit ut iurisdictione: cepisse autem dicitur etiam, quando vocavit tabellionem, siue notarium, & testes & publicavit commissionem sibi factam. At secundum Glossam, in cap. Si subdelegato, de officio iud. deleg. in 6. tunc dicitur cepisse ut delegatus sua iurisdictione, quando commisit suas vires alteri. Vnde si ante mortem delegantis ipse delegatus alterum sub sustinuerit, res non est integra secundum Glossam predictam. Sed has omnes opinioniones merito refellit Panormitanus, in cap. Relatum, & cap. Gratum, & cap. Licet, de officio iudicis deleg. Vbi recte docet ex Glossa, & Archidiacono, & Calderino, tunc dici rem integram, & iurisdictionis usum non esse ceptum, quando non est facta citatio partis, siue rei, etiam si non sit facta litis contestatio. Nam in cap. fin. De officio legati, & cap. Gratum, de officio iudicis de leg. tunc iudicium est ceptum, quando iudex citaverit.

Si quartas, an cesset delegati auctoritas, si delegans deponatur? Respondet cessare, quoniam depositus acquiratur mortuo. 16. quest. 16. cap. Adhucimus, sic Glossa, & Abbas, in cap. Licet, de officio iud. deleg.

Si secundo roges, an cesset, si delegans transferatur ad aliam dignitatem, vel officium: Respondeo cessare. sic Abbas, in cap. Licet citato. Idem dicendum, si delegans renunciet dignitati, vel officio.

Si tertio queras, an cesset, si delegans excommunicetur, Glossa, in cap. Licet cit., non cessare. Sic etiam Innocen. & Andreas, Hostien. aut cessare, quando est excommunicatus publice, non quando occulte: sic Abbas, in cap. Licet, sic etiam Glossa, in cap. Romana, de officio Vicarij.

Secundo, differt iudex ordinarius a delegato, quod ordinarius habet propriam iurisdictionem, & iure suo eam exequitur: delegatus vero habet usum iurisdictionis iure alieno, & iurisdictionem propriam non habet. l. Quatenus, ff. Qui mandatum, ff. De officio eius, cui mandata est iurisdictione, & l. More maiorum, ff. De iurisdictione omnium iudicum. Quae differentia intelligitur hoc modo: quod ordinarius habet iurisdictionem non reuocabilem ad nutum eius, qui constituit illum, sed iustus ex causis: At delegatus, licet habeat iurisdictionem, habet eam reuocabilem ad nutum delegantis.

Tertio, differt ordinarius a delegato, quod ordinarius regulariter potest delegate alteri suam iurisdictionem, l. More maiorum, ff. De iurisdictione omnium iudicum, & cap. Cum Episcopus, de officio iudicis ordinarij in sexto. Delegatus vero, si est Princeps, hoc est, superior in temporalibus non habens, potest quidem ex privilegio legis, & Canonis delegate. l. A iudice, C. De iudicis, & cap. Pastorale, de officio iud. deleg. Est tamen notandum, quod si in licentia commissionis delegati Principis sit aliqua clausula, ex qua obligatur, electam esse personam industriam, vel fidem: tunc delegatus, licet sit princeps, non potest delegate, sicut cum dicitur, Confidimus de tua industria, vel fide, vel committimus, ut exequaris personaliter, per te ipsum. Si vero sit delegatus cuiuscunque alterius inferioris a Principe, non potest delegate, tam ex iure Canonico, quam Civili, l. A iudice, C. De iudicis, & l. More maiorum, ff. De iurisdictione omnium iudicum, & l. fin. ff. De officio eius, cui mandata est iurisdictione, & cap. Cum causam, de appellat. & cap. Licet, de officio iud. deleg.

Si queras, An huiusmodi delegatus legitime impeditur, iurium morbo, aut iusta absentia, possit delegate? Respondetur, non posse, ut ait Siluester verbo Delegatus, quest. 8. vers. 3.

Si queras, in aliquando huiusmodi delegatus possit delegate? Respondetur, posse.

Primo, quando est delegatus ad vniuersitatem causarum provincie, ciuitatis, castri, villae, loci, vel Ecclesie, tunc potest vnam certam causam, vel plures, non tamen omnes alteri delegate. Glossa in cap. Cum causam, de appellat. Item si sit delegatus ad plures causas, potest vnam delegate alteri. Glossa in l. Legatus, ff. de officio procon.

Secundo, in vna causa delegata vnum articulum, vel caput cause potest alteri delegate. Clemen. 1. De officio iud. deleg.

Si tertio queras, An cum Praelatis, vel habentibus dignitatem, vel officium, est a lege vel Canone privilegium concessum, ut in aliquo casu possint absolvere subditos, aut cum eis dispensare, possint huiusmodi Praelati hoc alteri delegate? Aliqui aiunt, non posse, & probant, ex cap. Ultimo, de officio iudicis deleg. vbi dicitur: (Ceterum salua legatorum sedis Apostolicae auctoritate, nulli, qui commissum fuerit predicatore Crucem, vel excommunicate, vel absoluerit aliquem, vel dispensare cum irregularibus, vel iniungere penitentias, liceat haec de cetero alijs mandare: quia non sibi iurisdictione, sed certum mandatum potius committitur in hac parte.) Sed die ndum est, eos posse delegate; quia hoc patre dicitur in cap. fin. De officio iud. ordin. vbi, sic habetur: (His, quibus est officio in certis casibus compedit illos absoluerit, qui pro violenta manuum intectione incidunt in Canonem sententiae promulgatae, licet alijs huiusmodi absolutionem committete, cum viderint expedire.) Hae ibi. Et ita sentiunt Innocen. Glossa, & Panormitanus Ibi. Vnde haec duo capita iuris Canonici non sunt contraria sibi invicem, ut quidam putant: nam caput vltimum, de officio iudicis ordinarij intelligitur, quod ijs, quibus a lege, vel Canone, vel consuetudine, vel praescriptione, vel ex privilegio legis, vel Canonis, vel denique ex dignitate, aut officio suo conuenit, siue conceditur facultas absoluerit, vel dispensandi, excommunicandi, vel aliud faciendi, possint eiusmodi potestatem alteri committere, seu mandare.

Caput vero vltimum, De officio iud. delegati, intelligitur, quod ijs, quibus tantum est commissa facultas aliquid faciendi, non possint huiusmodi facultatem alteri delegate.

Ex quo sequitur, ut Parochialis Sacerdos possit committere alijs presbyteris approbatis ab ordinario, ut audiant suorum subditorum confessiones, & alia sacramenta conferant suis subditis.

Item, Abbas: qui habet auctoritatem admittendi, ad confessionem, potest hoc committere alteri.

Item, Episcopus, qui habet auctoritatem consecrandi Episcopum, & consecrandi Ecclesias, potest hoc alteri Episcopo mandare. At vero, si quis solum habeat commissam facultatem creandi notarios, vel tabelliones, legitimum, vel dispensandi, non potest hoc mandare alteri. lege Couarruam, lib. 3. variationum resolution. cap. 20. num. 1. & sequentibus.

